

ادبیات مشروطه - ۱

متظلم و خبیر

با اصلاحات و تعلیقات

آیت الله محمد طباطبائی

(۱۲۹۹-۱۲۲۱ هجری شمسی)

بر اساس نسخه خطی منحصر به خط مؤلف فقید

با اصلاحات و تعلیقات

سرشناسه : طباطبائی، محمد بن صادق، ۱۲۵۸ - ۱۳۳۹ ق / ۱۲۹۹-۱۳۲۱ ش
 عنوان و نام پدیدآور : متظلم و خبیر / نویسنده سید محمد طباطبائی سنگلجی.
 مشخصات نشر : تهران: تراث اسلامی، ۱۴۰۰.
 مشخصات ظاهری : ۲۰۰ص؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ سم.
 فروست : ادبیات مشروطه؛ ۱.
 شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۶۹۴۶-۲۲-۳
 وضعیت فهرست نویسی : فیا
 موضوع : ایران -- آداب و رسوم و زندگی اجتماعی -- قرن ۱۳ ق.
 موضوع : Social life and customs -- Iran -- 19th century
 موضوع : طباطبائی، محمد بن صادق، ۱۲۵۸ - ۱۳۳۹ ق. -- خاطرات
 شناسه افزوده : انتشارات تراث اسلامی ایران
 رده بندی کنگره : ۱۳۱۲DSR
 رده بندی دیویی : ۰۷۴۵/۹۵۵

www.tarab.ir

انتشارات تراث اسلامی دارالتراث

تهران - خیابان شهید مطهری - خیابان میرعماد کوچه هشتم - پلاک هشت - واحد سه

کدپستی: ۱۳۱۴۶۶۶۱۸۵ - تلفن: ۸۸۱۷۲۰۹۹ - نمابر: ۸۹۷۸۶۹۶۵

sazeman@yahoo.com

متظلم و خبیر (با اصلاحات و تعلیقات)

آیت الله سید محمد طباطبائی (متوفی ۱۲۹۹ ق)

چاپ اول: ۱۳۹۸ - ۲۰۱۹ میلادی (تهران) شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۹۴۶-۲۲-۳

همه ی حقوق محفوظ و مخصوص به ناشر است.

این کتاب تحت حفاظت پیمان کپی رایت انتشارات دارالتراث استانبول ترکیه قرار دارد.

مقدمه

انسان همواره ذاتی منتقد دارد و این انتقاد و اعتراض است که در بسیاری از جوامع و بسیاری اقشار اجتماعی به آدمی رنگِ هویت می‌زند. هر روز در اخبار و مجلات و روزنامه‌ها یا پیام‌رسان‌ها، تکه‌ای از جامعه به نقدِ بخشی از فرهنگ، سیاست و ... می‌پردازند و گاه می‌توانند و افکار عمومی جامعه را با خود همسو می‌سازند و گاه ناموفق و نامراد دست بسته و سرخورده به بی‌ثمری کناری می‌گزینند.

انتقاد اگر سازنده و هدفمند باشد به بار نشسته و خود چارچوبی به نام دموکراسی را می‌آفریند که در جوامع غربی نمایان می‌شود و مواردِ اعتراضِ آدم‌های منتقد را به سطوحِ فراتری می‌برد؛ بدین معنا که بی‌عدالتی، بی‌کاری، بی‌جامگی، بی‌نانی، بی‌سرپناهی و هزاران بی و بدون از سرِ راهِ اذهانِ افرادِ جامعه پدید می‌شوند و دغدغه‌ها رنگِ انسانی‌تر و متعالی‌تری به خود می‌گیرند و حتی نوعِ آنها متفاوت می‌شود.

برای مثال، آنچه امروز بیش از همه موردِ انتقادِ غربی‌هاست مسائل زیست‌محیطی و گرمایش زمین است و برای بیانِ اعتراضِ خود، کمپین‌ها^۱ و تجمعاتی در سکوت و آرامش برگزار می‌کنند که صلح و ثبات را به نمایش می‌گذارند.

در دنیای امروز، هرکس پا را از دایرة اعتراضات آرام فراتر نهد و با به اغتشاش کشیدن اجتماعات، افکار عمومی را به تشنج وادارد پیش از آنکه بتواند خواست‌های خود ولو

بحق را بیان کند، در افکار عمومی به ضد اجتماع بودن متهم می شود. همه این مقدمات تا آنجا منطبق با واقع است که در جایی فراسوی آب ها زندگی کنید. در کشورهای جهان سوم و در حال توسعه اعتراضات و انتقادات رنگ دیگری دارند؛ آنها کشکولی از درد و رنج اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و... را شامل می شوند که در قالب رادیکالیسم^۲ نمود پیدا می کند؛ عده ای در رادیکالیسم فرهنگی، برخی در رادیکالیسم سیاسی و بسیاری هم در رادیکالیسم مذهبی آن را می جویند.

آزاداندیشی مفهومی انتزاعی و دور از دسترس است که جویندگان آن با توجه به استبعاد مسیر دسترسی گویی در داستانی افسانه ای قرار است شاهزاده خانمی را از چنگال دیوی بدرکاه برهانند.

در کشور ما نیز از دیرباز انتقاد و اعتراض در همه ادوار تاریخی وجود داشته است، ولی در تاریخ پرفراز و نشیب (البته این صفت هرگز دیگر نمی تواند بیان کننده تاریخ و روشن پیشینه این فلات بجامانده از فریدون و پسر شهیدش، ایرج باشد) به دلیل حضور خودکامگان و سلاطین بی رحم این انتقادات بدوا خاموش می شد و معترض یا معترضان در ادامه، شورشیانی پناهنده به کوه و کمر می شدند که با آلات قتال برای کشتن شخص یا اشخاصی در جستجوی رسیدن به عدالت راهی می جستند. دسته دیگر منفعلانی چون شاعران و نویسندگان با زبان های رمزآلود بودند که هرگز عوام را حتی اشاره ای به درد نمی کردند، از جمله اشعار حافظ که در هزاران پرده و لحاف پیچیده عرضه می شدند و در خوشبینانه ترین حالت، حتی سانسورچی های معاصر هم نمی توانستند با مبانی تخیلی خود به مایه انتقادی کلام او پی ببرند. اگرچه استادان ادبیات در یک سنت خودساخته نسل به نسل ابیات او و برخی دیگر را تفاسیر و تأویلاتی آسمانی و زهردار می دانند که قرار بوده بر فرق ابن ملجم ها بنشیند.